

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

Številka: 60300-2/2020/3

Datum: 23. 7. 2020

Strategija višjega strokovnega izobraževanja v Republiki Sloveniji za obdobje 2020–2030

Povzetek

Stanje, analiza

Višje strokovno izobraževanje kot del terciarnega izobraževanja ima pomembno in posebno vlogo v izobraževalnem sistemu in družbi na splošno. Oboje izhaja iz njegove vloge pri zadovoljevanju potreb trga dela. Študentu velik obseg praktičnega izobraževanja, ki ga opravi pri delodajalcu, omogoča, da že v času študija spozna delovno okolje in sodobne tehnološke procese, s čimer je olajšan njegov prehod na trg dela. Istočasno delodajalec spoznava in izpopolnjuje svoje prihodnje zaposlene že v času njihovega izobraževanja.

Odprti kurikulum je programska oblika, ki še ni dovolj izkoriščena. Oblikuje ga šola v skladu s potrebami lokalnega gospodarstva. Tako se izobraževalni program lahko hitro prilagodi tako novostim, ki so posledica tehnološkega razvoja, kakor tudi specifičnim potrebam posameznega lokalnega okolja. Posledično se ohranjajo delovna mesta, nastajajo nova, mladi dobivajo možnost zaposlitve v domačem okolju. Vse skupaj prispeva k ohranjanju poseljenosti podeželja in manjših mest ter pomeni podporo hitrejšemu in enakomernejšemu gospodarskemu razvoju.

Opisano stanje je priložnost, ki pa je danes izkoriščena samo delno. Pri tem so velike razlike med posameznimi šolami oziroma lokalnimi okolji. Zavedanje vseh deležnikov o trenutnem stanju je dokaj usklajeno in skupaj prepoznavajo, da je višje strokovno izobraževanje na točki preloma. Način, kako deluje višje strokovno izobraževanje, je premalo prilagodljiv glede na dejanske potrebe v okolju in njihove vse hitreje spremembe. Proces priprave strategije je pokazal na razkorak med dejanskim stanjem in potrebami. Dobre prakse, ki že obstajajo, je treba razširiti s posameznih šol na celotni sistem višjega strokovnega izobraževanja.

Ambicija, vizija

Višje strokovno izobraževanje je prilagodljivi del terciarnega izobraževanja in temelji na praktično usmerjenem študiju. V kratkem času se je sposobno odzvati na potrebe gospodarstva oziroma družbe in se jim prilagoditi.

Študijski programi, ki so kakovostni tako po vsebini kot izvedbi, študentom zagotavljajo ustrezne poklicne in splošne kompetence, ki jih potrebujejo delodajalci in družba, mladim omogočajo lahek prehod iz šole v delovno okolje, odraslim pa možnost izpopolnjevanja ali prekvalifikacije. Tako višje strokovno izobraževanje študentom in udeležencem zagotavlja visoko stopnjo zaposljivosti.

Kakovostno in gospodarsko učinkovito višješolsko izobraževanje je kompetenčno naravnano, usmerjeno v doseganje učnih izidov, ki so oblikovani v partnerstvu z različnimi deležniki. Individualni, v posameznega študenta usmerjeni način izobraževanja zahteva prilagodljivost na različnih področjih: učno okolje, pedagoške metode, priznavanje predhodno pridobljenega znanja in spretnosti doma in v tujini, individualne učne poti idr.

Finančno poslovanje višjih strokovnih šol je skrbno načrtovano in dolgoročno stabilno.

Z izvajanjem strategije je treba ustvariti/optimizirati/zagnati mehanizme, z uporabo katerih se bo v naslednjih petih letih celotni sistem višjega strokovnega izobraževanja dvignil na popolnoma novo raven. Tako se bo stanje dejansko začelo spreminjati in se bodo odpravljale ovire, ki že dlje časa onemogočajo učinkovitejše delovanje. Za izvedbo strategije ni načrtovano bistveno povečanje proračunskih sredstev, temveč predvsem povečanje učinkovitosti delovanja višjega strokovnega izobraževanja in boljše izkoriščanje virov, ki so na voljo. Potrebna bo optimizacija mreže višjih šol ob upoštevanju digitalizacije, globalizacije, demografskih sprememb in migracij, hkrati pa tudi pregled in optimizacija nekaterih postopkov, ki se navezujejo na višje strokovno izobraževanje. Vzpostaviti bo treba tudi sisteme za pridobivanje in izkoriščanje novih priložnosti (gospodarstvo, kot so evropska kohezijska sredstva), ki bodo zagotovila dodatna sredstva.

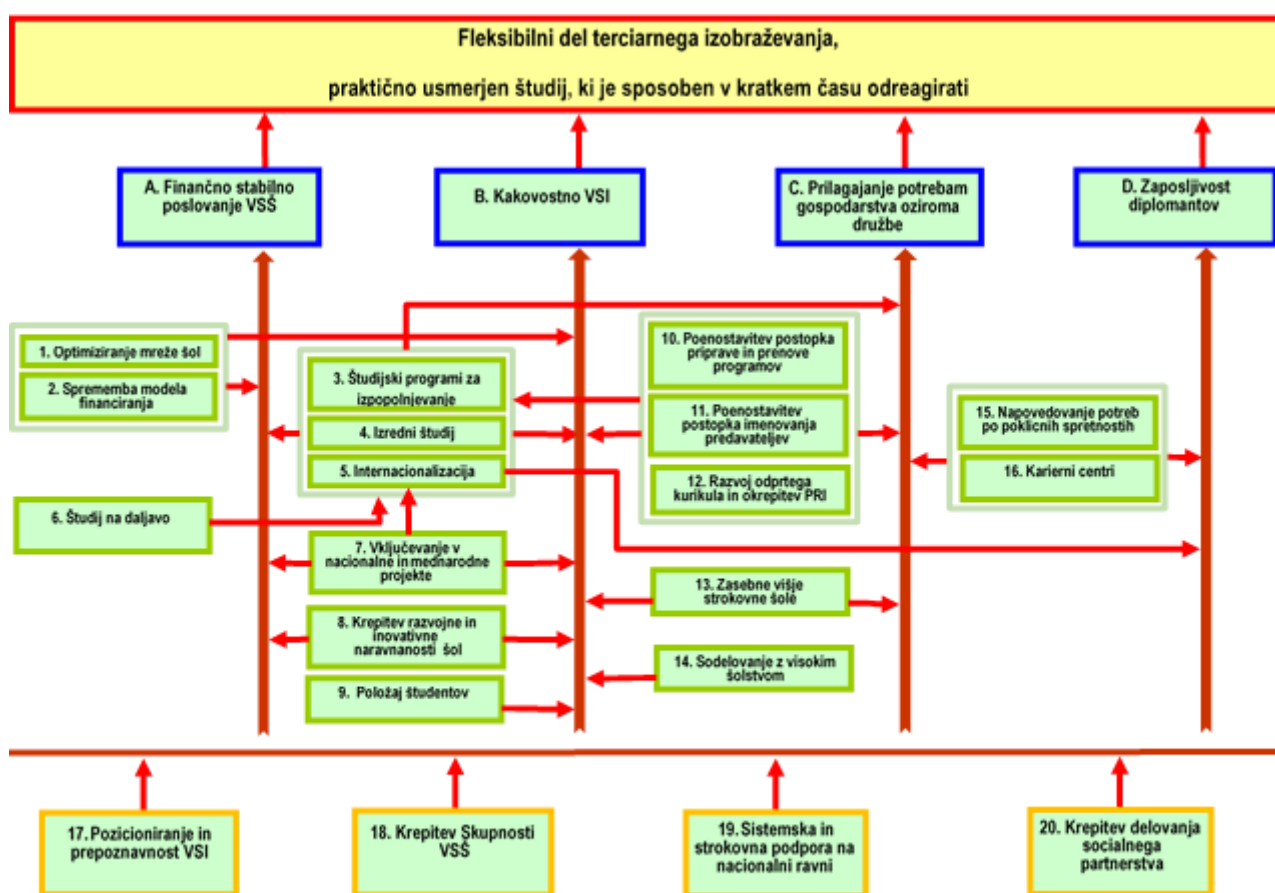
Pot, strategija

Vizija višjega strokovnega izobraževanja vsebuje štiri strateške cilje – štiri strateške stebre:

- A. finančno stabilno poslovanje višjih strokovnih šol,
- B. vsestranska kakovost višjega strokovnega izobraževanja,
- C. prilagajanje potrebam gospodarstva oziroma družbe,
- D. velika zaposljivost diplomantov višjih strokovnih šol.

Višje strokovno izobraževanje ostaja prilagodljivi del terciarnega izobraževanja, saj je praktično usmerjeno in se sposobno v kratkem času odzvati na potrebe gospodarstva in družbe. Zagotoviti je treba ustrezne razmere za finančno stabilno poslovanje višjih strokovnih šol, za kakovostno izvajanje izobraževalnih programov ter razviti mehanizme za prilagajanje potrebam gospodarstva in družbe z namenom ohraniti veliko zaposljivost diplomantov.

Ukrepi za uresničevanje zastavljenih strateških ciljev so v obliki strateškega zemljevida prikazani na sliki 1.

Slika 1 – Strateški zemljevid

Optimiziranje mreže šol (1) in sprememba modela financiranja (2) morata zagotoviti temelje za finančno stabilno poslovanje šol (A). Pri tem je treba postaviti in uveljaviti merila za celovito presojanje višjih šol. Oba ukrepa pomembno prispevata h kakovosti višjega strokovnega izobraževanja (B).

Ureditve, nadgraditve, izvajanje študijskih programov za izpopolnjevanje (3), izrednega študija (4) in internacionalizacije (5) neposredno prispevajo k izboljševanju finančnega poslovanja šol (A), h kakovosti višjega strokovnega izobraževanja (B) ter hitremu prilagajanju potrebam gospodarstva in družbe (C).

Študij na daljavo (6) je pri izvajanju študijskih programov lahko dodatna podpora. Njegov pomen se bo z digitalizacijo še povečeval, zato je treba prilagoditi tako regulativni okvir kot vsebine, usposabljanje strokovne delavce ter spodbuditi razvoj (skupne) tehnološke osnove.

Vključevanje v državne in mednarodne projekte (7) neposredno podpira internacionalizacijo (6), hkrati pa ima pozitiven vpliv na finančno sliko (A) in kakovost višjega strokovnega izobraževanja (B). Krepitev razvojne in inovativne naravnosti šol (8) ima dva vidika. Prvi je usmerjen navznoter v razvoj in prenovu delovanja šol in programov, vključujoč stalno strokovno izpopolnjevanje strokovnih delavcev višjega strokovnega izobraževanja. Drugi je usmerjen v okolje in sodelovanje z gospodarstvom. Oba vidika podpirata kakovost (B) in finančno uspešnost (A).

Izenačitev položaja študentov višjih strokovnih šol (9) pomeni njihovo izenačitev z drugimi študenti terciarnega izobraževanja.

Poenostavitev postopkov priprave in prenove programov (10), poenostavitev postopkov imenovanja predavateljev (11) ter razvoj odprtega kurikula in okrepitev praktičnega izobraževanja (12) je treba uravnovežiti z vidika zagotavljanja kakovosti višjega strokovnega izobraževanja (B) in prilagodljivosti spreminjajočim se potrebam gospodarstva in družbe (C).

Zasebne višje strokovne šole (13) so del višjega strokovnega izobraževanja od začetka njegovega delovanja. Z razvojem in izvajanjem študijskih programov prispevajo h kakovosti višjega strokovnega izobraževanja (B) in sledijo potrebam trga dela (C).

Višje strokovno izobraževanje je del terciarnega izobraževanja, zato je smiselno sodelovanje s področjem visokega izobraževanja (14), predvsem z vidika prehodnosti z višjih strokovnih šol na visoke šole.

Napovedovanje potreb po poklicnih spretnostih (15) in nadgradnja delovanja kariernih centrov (16) sta ključna ukrepa za uspešno prilagajanje potrebam gospodarstva (C) ter za zagotavljanje velike zaposljivosti diplomantov (D).

Uresničitev načrtanih ukrepov ni samoumevna. Potreben je preboj glede umestitve in prepoznavnosti višjega strokovnega izobraževanja (17) v družbi, pri delodajalcih, med mladimi in starši. Višje strokovno izobraževanje je marsikje premalo vidno, prepoznano in razumljeno. Potrebna je okrepitev skupnosti višjih strokovnih šol (18), da bo poleg osnovnih zakonskih nalog sposobna spodbujati in izvajati aktivnosti, izvirajoč iz načrtovanih ukrepov, zlasti tistih, za izvedbo katerih je potrebno usklajeno delovanje šol. Predpogoj za to sta stalna sistemska in strokovna podpora Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ), strokovnih zavodov s področja izobraževanja (ACS, CPI, ZRSS) (19) ter aktivno socialno partnerstvo (20). Uspešna izvedba načrtane strategije zahteva krepitev delovanja socialnega partnerstva, po potrebi pa tudi preureditev ali nadgradnjo mehanizmov, skozi katere je to operacionalizirano.

V okviru priprave strategije višjega strokovnega izobraževanja so bile za vse opredeljene strateške ukrepe oblikovane začetne definicije. Začetne definicije vsebujejo poleg naslova projekta še splošno opredeljen namen in predvidene projektne aktivnosti. Nadaljnja opredelitev in upravljanje projektov je naloga MIZŠ, ki bo glede na spreminjanje okoliščin, pobude deležnikov in razpoložljive vire določalo prednostne naloge ter po potrebi preoblikovalo projekte.

Uvod

Z Zakonom o poklicnem in strokovnem izobraževanju iz leta 1996 je nastala pravna podlaga za razvoj višjega strokovnega izobraževanja v Sloveniji. Njegovo uresničevanje v praksi je dokazalo, da je tudi v našem izobraževalnem sistemu prostor za kratko visokošolsko izobraževanje, ki je praktično usmerjeno. Je sestavni del sistema poklicnega izobraževanja, ima pa tudi značilnosti visokošolskega študija. V več kot dvajsetih letih od začetka delovanja višjega strokovnega izobraževanja so se v družbi zgodile številne spremembe, ki zahtevajo ponovni premislek o njegovi nadaljnji poti.

Razvoj višjega strokovnega izobraževanja, razvoj visokega šolstva, bolonjska reforma, spremenjene gospodarske in družbene razmere, še zlasti v obdobju gospodarske krize po letu 2008, so v ospredje postavili vprašanja o:

- položaju višjega strokovnega izobraževanja v slovenskem izobraževalnem sistemu,
- umestitvi višjega strokovnega izobraževanja v šolskem sistemu,
- odnosu do visokega strokovnega in univerzitetnega izobraževanja,
- organiziranosti, upravljanju in financiranju,
- programski podobi in utemeljenosti na poklicnih standardih ter
- vidikih višjega strokovnega izobraževanja na splošno.

Ministrica za izobraževanje, znanost in šport dr. Maja Makovec Brenčič je oktobra 2017 imenovala delovno skupino za pripravo strategije razvoja višjega strokovnega izobraževanja. V delovno skupino je imenovala strokovne sodelavce Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstva za gospodarstvo in tehnologijo, Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Urada Republike Slovenije za zaposlovanje, Skupnosti višjih strokovnih šol Republike Slovenije, Centra Republike Slovenije za poklicno izobraževanje, nato pa je delovno skupino dopolnila še s strokovnjaki Gospodarske zbornice Slovenije, Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije in NAKVIS-a. Taka sestava delovne skupine zagotavlja pogled na razvoj višjega strokovnega izobraževanja z različnih zornih kotov in upoštevanje vseh pomembnih družbenih interesov.

Delovna skupina je pregledala opravljene analize, ki so nastajale od začetka razvoja višjega strokovnega izobraževanja, pridobila dodatne analize in podatke, ki nastajajo sproti na ministrstvih, v Centru poklicnega izobraževanja in Skupnosti višjih strokovnih šol Republike Slovenije, ter upoštevala mednarodne primerjave, ki so bile opravljene za potrebe evropskih institucij. Opravila je vrsto posvetov z delodajalci po posameznih regijah in posameznih panogah, s študenti višjih strokovnih šol, organizirala je dva posveta z deležniki višjega strokovnega izobraževanja ter se pogovarjala z delodajalskimi organizacijami in zbornicami. Na tej podlagi je oblikovala to besedilo Strategije razvoja višjega strokovnega izobraževanja za obdobje 2020–2030.

Besedilo zajema:

- poudarjene ugotovitve iz analize stanja, ki je skupaj s preglednicami in podatki dodana kot ena od prilog,
- vizijo višjega strokovnega izobraževanja,
- strateške cilje,
- strateške ukrepe za doseganje zastavljenih ciljev z začetnimi definicijami oziroma usmeritvami za oblikovanje izvedbenih projektov, v katere bodo vključeni odločevalci in deležniki v višjem strokovnem izobraževanju.

Analiza stanja

Glavne ugotovitve iz analize stanja višjega strokovnega izobraževanja

Delovna skupina je v obsežni analizi stanja višjega strokovnega izobraževanja (priloga 2) poudarila ključne ugotovitve, ki so povzete v nadaljevanju.

Nastanek višjih strokovnih šol

Višje strokovno izobraževanje je steber terciarnega izobraževanja, skupaj z visokim strokovnim in univerzitetnim izobraževanjem. Zanj je značilna tesna povezanost s poklicnim in strokovnim izobraževanjem, predvsem zaradi vloge delodajalcev pri načrtovanju, programiranju in izvajanju višješolskega izobraževanja. Višje strokovno izobraževanje ima hkrati značilnosti visokošolskega izobraževanja, kamor se umešča po načinu študija in elementih, ki veljajo za visokošolsko izobraževanje (sistem ECTS, status študenta, EOVK). Razvijalo se je po načelih kratkega visokošolskega izobraževanja, primerljivega s podobnimi študijskimi programi in praksami v Evropi in po svetu.

Socialno partnerstvo

Socialno partnerstvo je temelj poklicnega in strokovnega izobraževanja v Republiki Slovenije, kot to velja tudi za druge razvite izobraževalne sisteme v državah članicah EU, pa tudi širše v Evropi in po svetu. Poklicno in strokovno izobraževanje izvajajo šole skupaj z delodajalci, s ciljem, da udeleženci izobraževanja poleg izobrazbe in poklicne kvalifikacije pri delodajalcih pridobijo predvsem tiste poklicne kompetence, ki jih trg dela najbolj potrebuje.

V višjem strokovnem izobraževanju se socialno partnerstvo uresničuje v celotnem procesu, in sicer pri:

- načrtovanju (področne odbore za pripravo poklicnih standardov za posamezno strokovno področje sestavljajo strokovnjaki, ki jih predlagajo zbornice, združenje delodajalcev, poklicna združenja, sindikati, neprofitne organizacije in pristojna ministrstva),
- pripravi programov na državni ravni (izobraževalni programi s področja poklicnega in strokovnega izobraževanja so sprejeti na Strokovnem svetu Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje, v katerem so zastopani predstavniki vseh socialnih partnerjev) in na lokalni ravni, kjer so predstavniki lokalnega gospodarstva vključeni v oblikovanje odprtega dela kurikula (20 % izobraževalnega programa),
- izvajanju poklicnega in strokovnega izobraževanja (del programa se izvede pri delodajalcih v obliki praktičnega izobraževanja študentov višjega strokovnega izobraževanja).

Gospodarstvu je z zakonom, ki ureja višješolsko strokovno izobraževanje, omogočeno tudi, da neposredno sodeluje pri izvajanju izobraževalnega programa, in sicer pri praktičnem izobraževanju študentov višjih strokovnih šol (dvajset tednov v dveh letih). Praktično izobraževanje poteka tudi pri delodajalcih, ki niso verificirani s strani delodajalskih organizacij, kar je eden od razlogov, da je treba socialno partnerstvo še naprej graditi oziroma nadgrajevati za vključitev in sodelovanje vseh potrebnih in zainteresiranih delodajalcev.

Mreža višjih strokovnih šol

Mreža višjih strokovnih šol je sestavljena iz javnih in zasebnih višjih šol, ki izvajajo javno veljavne višješolske študijske programe. Javne višje strokovne šole ustanavlja država, ki je tudi sprejela merila za postavitev javne mreže višjih strokovnih šol. Zasebne višje strokovne šole izvajajo javno veljavne študijske programe, ki jih je sprejel pristojni minister v sodelovanju s pristojnim strokovnim svetom. Dve imata koncesijo in se financirata enako kot javne višje strokovne šole, druge pa izvajajo samo izredni študij in študentom zaračunavajo šolnino. Dve zasebni šoli sta pripravili svoje študijske programe, h katerim je pristojni strokovni svet dal soglasje, saj so pripravljene v skladu z izhodišči za pripravo programov in poklicnimi standardi.

Javne višje strokovne šole so večinoma – razen dveh, ki sta samostojna zavoda – organizacijske enote srednješolskih centrov, kar zagotavlja dobro izrabo materialnih in kadrovskih zmogljivosti.

Glede na potrebe po višješolskem študiju je mreža višjih šol prevelika in ne zagotavlja stabilnega financiranja ter smiselne porazdelitve sredstev, ki so na voljo.

Višješolski študijski programi

Višješolski študijski programi so utemeljeni na poklicnih standardih, ki predstavljajo priporočila delodajalcev, kakšno znanje in kompetence naj usvojijo diplomanti višjih strokovnih šol – njihovi prihodnji sodelavci. Programi so zasnovani v skladu z izhodišči za njihovo pripravo, ki jih je sprejel strokovni svet s soglasjem pristojne ministrice. Možnosti, ki jih nudijo nova izhodišča glede odprtega kurikula, in možnosti za izvedbo programov za izpopolnjevanje ter za skupne programe, ki bi jih šole izvajale bodisi v sodelovanju s šolami v Republiki Sloveniji bodisi s sorodnimi šolami v EU in zunaj nje, niso izkoriščene.

Financiranje

V zadnjih petih letih se je financiranje višjih strokovnih šol iz javnih sredstev znižalo za dobrih 24 %, z 18 milijonov na 13,8 milijona evrov. Pri tem je število študentov upadlo le za 14 %. V letu 2018 je končno financiranje višjih strokovnih šol – skupno z dofinanciranjem – znašalo 15,1 milijona evrov. Zadnja sprememba Pravilnika o normativih za financiranje višjih strokovnih šol se je uveljavila v letu 2015. V letu 2013 so postale aktualne spremembe Zakona o višjem strokovnem izobraževanju, ki so vplivale na manjši navidezni vpis. Podatki za leto 2018 kažejo, da se financira 69 % vpisanih študentov (s ponavljavci vred). Višje strokovno izobraževanje ima realno prenizko stopnjo financiranja – po OECD –, 60 % pod povprečjem. V letu 2017 je bilo višjim strokovnim šolam dodeljenih dodatnih 1,6 % sredstev za razvojne naloge.

Prenizka sredstva višje strokovne šole dopolnjujejo s sredstvi, ki jih zaračunavajo za izredni študij, deloma se primanjkljaj pokriva iz sredstev zavodov (šolskih centrov), v katerih sestavi so kot organizacijske enote, del sredstev pa dobijo od MIZŠ – dofinanciranje na podlagi predloženih in utemeljenih podatkov.

Zaposleni v višjih strokovnih šolah

Ključni nosilci študijskega procesa na višjih strokovnih šolah so predavatelji višjih strokovnih šol, ki s svojo izobrazbo, dosežki v praksi in strokovnim delovanjem dokazujejo, da prenašajo na študente višjih strokovnih šol ustrezno strokovno znanje in jim pomagajo doseči kompetence, ki jim omogočajo takojšnjo zaposlitev in uspešno delo. Dobro je, da sistem omogoča izvajanje izobraževalnega procesa v višjih šolah predavateljem, ki niso zaposleni na področju vzgoje in izobraževanja, izkazujejo pa pomembne strokovne reference in vidne dosežke na področju izobraževanja.

Poleg predavateljev so izjemno pomembni tudi mentorji v delodajalskih organizacijah, saj študenti opravijo približno 40 % študijskega programa kot praktično izobraževanje pri delodajalcih, kjer sodelujejo v proizvodnih in storitvenih procesih, projektih in kjer tudi izdelajo diplomsko delo.

Vpis in višješolska prijavna služba

Vpisni postopki na višje strokovne šole se vodijo centralizirano, kar omogoča preprosto, pregledno in učinkovito prijavljanje kandidatov za višješolski študij, preverjanje izpolnjevanja pogojev ter seznanjanje kandidatov z vsemi potrebnimi informacijami o vpisu in študiju na višjih strokovnih šolah. Vpis je v pristojnosti višje šole, za katero vpisna služba opravlja naloge v prijavnem postopku.

Zaposlovanje diplomantov višjih strokovnih šol

Diplomanti višjih strokovnih šol so dobro zaposljivi, imajo ustrezne delovne izkušnje, saj opravijo 800 ur praktičnega izobraževanja pri delodajalcih. Delodajalci v času praktičnega izobraževanja spoznajo svoje prihodnje sodelavce, kar olajša zaposlovanje. Ponudba študijskih mest zagotavlja precejšnjo skladnost s potrebami trga dela. Prevladujejo študiji tehniških smeri in študiji na področju storitev.

Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije (skupnost VSŠ)

Skupnost VSŠ povezuje javne in zasebne šole ter je pomemben sogovornik MIZŠ pri upravljanju in razvoju višjega strokovnega izobraževanja. Vključuje se v mednarodne organizacije visokošolskega strokovnega izobraževanja in izvaja pomembne mednarodne projekte na področju kratkega visokošolskega izobraževanja. S tem krepi svoj položaj in vlogo povezovalca višjih strokovnih šol tako v Republiki Sloveniji kot v mednarodnem visokošolskem prostoru.

Za svoje delovanje skupnost VSŠ pridobiva večinski delež javnih sredstev na javnih razpisih za projekte na državni in mednarodni, evropski ravni, manjši delež pa dobi od MIZŠ.

Nacionalna agencija za kakovost v visokem šolstvu (NAKVIS)

NAKVIS kot osrednja institucija za kakovost v visokem šolstvu v višjem strokovnem izobraževanju nima enakih pristojnosti, kot jih ima v visokem šolstvu. Opravlja pa pomembno vlogo pri ugotavljanju kakovosti višjega strokovnega izobraževanja ter krepi zaupanje v javno veljavno višješolsko izobrazbo, ki jo diplomanti pridobijo v javnih in zasebnih višjih strokovnih šolah.

Evropske smernice in trendi višjega strokovnega izobraževanja

Z mednarodnim sodelovanjem in izmenjavo dobrih praks je slovensko višje strokovno izobraževanje postalo vzor tovrstnim programom drugje po Evropi. Slovensko višje strokovno izobraževanje je primer dobre prakse, po katerem se že zgledujejo nekatere evropske države, na primer Portugalska, ki je leta 2015 uvedla tovrstne programe. Več drugih evropskih držav (Italija, Poljska, Estonija idr.) si prizadeva preoblikovati oziroma vzpostaviti višje strokovno izobraževanje tudi po slovenskem vzoru.

Karierni centri

Na višjih strokovnih šolah delujejo karierni centri. Njihova vloga je pomembna in razvejana, saj prispevajo k promociji diplomantov višjih strokovnih šol, ustvarjanju tesnejših odnosov med študenti in delodajalci, k hitrejšemu zaposlovanju diplomantov višjih strokovnih šol ter vključevanju delodajalcev v zakonsko določene naloge. Gre za naloge, ki omogočajo hitrejši razvoj višjega strokovnega izobraževanja.

Makrookolje, v katerem deluje višje strokovno izobraževanje: deset trendov, ki spreminjajo izobraževanje, kot ga poznamo

Evropski center za politično strategijo je v svojem poročilu leta 2017 poudaril deset trendov, ki že danes močno vplivajo na različne oblike izobraževanja. Med ravnatelji višjih strokovnih šol (n = 26) je bila izvedena raziskava, v kateri so ocenjevali vpliv posameznega trenda na njihovo šolo na naslednji lestvici:

–2 = zelo velik negativen vpliv na šolo

–1 = velik negativen vpliv na šolo

0 = majhen vpliv na šolo

1 = velik pozitiven vpliv na šolo

2 = zelo velik pozitiven vpliv na šolo

Njihove ocene so prikazane na sliki 2.

Trend	Pretežna ocena vpliva	Povprečna ocena					Distribucija ocen								
		-2	-1	0	+1	+2	-2	-1	0	+1	+2				
Trend 1: ČIM PREJ TEM BOLJE. Izobraževanje v zgodnjem otroštvu pogosto oblikuje življenjske možnosti. Predšolska vzgoja.	Majhen vpliv na šolo					0,19									
Trend 2: DIPLOMA NE POMENI KONCA UČENJA. Naučiti se, kako se učiti, je najpomembnejša veščina. Vseživljenjsko učenje.	Velik pozitiven vpliv na šolo					1,19									
Trend 3: DIGITALNO JE NOVA PISMENOST. Digitalne spretnosti postajajo temeljna pismenost. Mladi so tu v prednosti. Digitalno znanje je široko dostopno.	Zelo velik pozitiven vpliv na šolo					1,23									
Trend 4: NE UČIJO SE VEČ SAMO LJUDJE (ampak tudi stroji). Ljudje bodo vedno bolj tekmovali s stroji pri ustvarjanju novih spoznanj. Rutinski poklici bodo izginjali.	Velik pozitiven vpliv na šolo					0,58									
Trend 5: OD STANDARDIZACIJE DO PRILAGAJANJA. Prehajanje od množičnega izobraževanja v industrijskem obdobju do individualiziranih, digitalno omogočenih učnih poti. Od pridobitve naziva k doseganju učnih izidov in kompetenc.	Velik pozitiven vpliv na šolo					1,15									
Trend 6: OD MONOLITA DO SESTAVLJANKE. Učenje postaja interdisciplinarno in tehnološko podprto. Izobrazbo lahko sestavljajo pridobljena znanja in kompetence iz različnih študijskih programov in institucij.	Velik pozitiven vpliv na šolo					1,08									
Trend 7: VELIKO NOVIH IGRALCEV V IZOBRAŽEVANJU. Zagotavljanje formalnega izobraževanja dopolnjujejo nove podjetniške pobude. Pojavlja se nova, inovativna in včasih agresivna konkurenca.	Velik pozitiven vpliv na šolo					0,46									
Trend 8: MOTNJE PRI PREHODU V ZAPOSILITEV. Povezava med formalno šolsko izobrazbo in delom, ki ga opravljamo je vedno bolj oslABLJENA.	Majhen vpliv na šolo					0,19									
Trend 9: POMEN MEDIJSKE PISMENOSTI. Pojav »fake news« ni trenuten ampak se krepi. Potrebna je sposobnost kritičnega razmišljanja pri ljudeh, da bi demokracije postale bolj odporne na manipulacije.	Majhen vpliv na šolo					0,46									
Trend 10: RAZVOJ GLOBALNE KONKURENCE V TERCIARNEM IZOBRAŽEVANJU. Evropa je prva ustvarila univerze, nima pa monopola. Za sedanje in prihodnje čase pa jih je treba temeljito prenoviti in prilagoditi.	Velik pozitiven vpliv na šolo					0,77									

Slika 1 – Ocene vpliva globalnih trendov v izobraževanju

Vidimo torej, da gre po oceni ravnateljev šol globalni trendi v izobraževanju v korist višjih strokovnih šol. V povprečne ocene za nobenega od trendov ne kaže negativnega vpliva. Pet trendov, katerih povprečna ocena presega +1, po oceni ravnateljev lahko razumemo kot priložnosti.

To so:

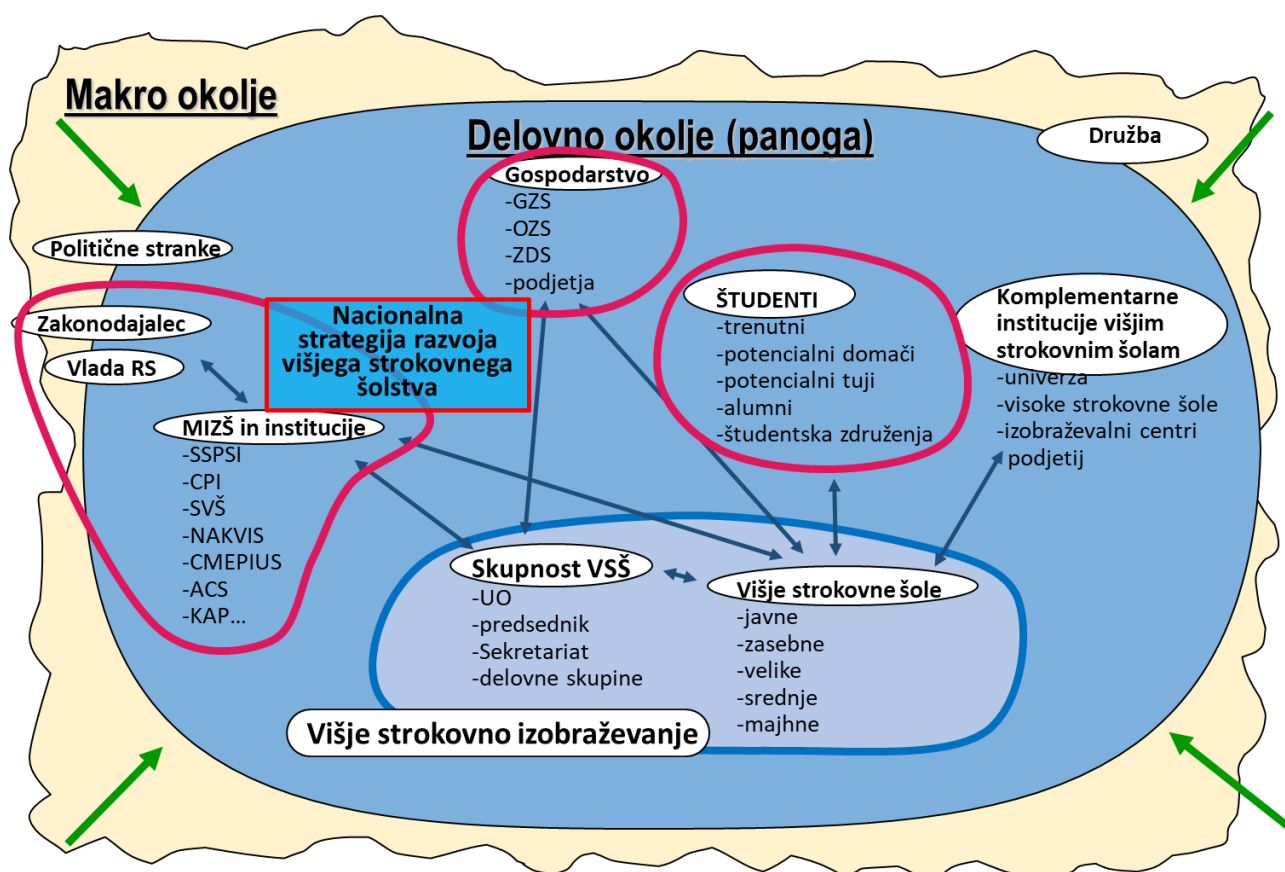
- Trend 2: **DIPLOMA NE POMENI KONCA UČENJA.** Naučiti se, kako se učiti, je najpomembnejša veščina. Vseživljenjsko učenje.
- Trend 3: **DIGITALNO JE NOVA PISMENOST.** Digitalne spretnosti postajajo temeljna pismenost. Mladi so tu v prednosti. Digitalno znanje je široko dostopno.
- Trend 4: **NE UČIJO SE VEČ SAMO LJUDJE (ampak tudi stroji).** Ljudje bodo vedno bolj tekmovali s stroji pri ustvarjanju novih spoznanj. Rutinski poklici bodo izginjali.

- Trend 5: OD STANDARDIZACIJE DO PRILAGAJANJA. Prehajanje od množičnega izobraževanja v industrijskem obdobju do individualiziranih, digitalno omogočenih učnih poti. Od pridobitve naziva k doseganju učnih izidov in kompetenc.
- Trend 6: OD MONOLITA DO SESTAVLJANKE. Učenje postaja interdisciplinarno in tehnološko podprto. Izobrazbo lahko sestavljajo pridobljena znanja in kompetence iz različnih študijskih programov in ustanov.

Globalni trendi v izobraževanju odpirajo nov prostor, ki ga višje strokovno izobraževanje oziroma višje strokovne šole s proaktivnim delovanjem lahko izkoristijo za nadaljnji razvoj in utrditev svoje vloge v družbi.

Delovno okolje višjega strokovnega izobraževanja

Poleg globalnih trendov na delovanje višjega strokovnega izobraževanja še mnogo bolj neposredno vpliva njegovo bližje, delovno okolje. Sestavo delovnega okolja prikazuje slika 3.

Slika 2 – Shematski prikaz delovnega okolja višjega strokovnega izobraževanja

Delovno okolje, v katerem deluje višje strokovno izobraževanje, je specifično in ima tri močne skupine deležnikov: državne institucije, delodajalce in študente.

Državne institucije neposredno vplivajo na samo obliko in vsebino delovanja višjih strokovnih šol ter skupnosti VSŠ. Zelo vplivajo tudi na njihov razvoj. MIZŠ je ključni sodelujoči in tudi partner, s katerim morajo višje strokovne šole, še zlasti skupnost VSŠ, vzpostaviti medsebojno proaktiven odnos, pri tem pa nadgraditi svoje delovanje ter postati dejanski strokovni in vsebinski partnerji.

Podobno velja za vse druge institucije (SSPSI, CPI, SVŠ, NAKVIS, CMEPIUS, ACS idr.), ki imajo vpliv na delovanje višjega strokovnega izobraževanja. V bistveno večji meri morajo razumeti potrebe višjega strokovnega izobraževanja in jih aktivno podpreti.

Ključni deležnik v delovanju višjega strokovnega izobraževanja so delodajalci – organizacije v gospodarstvu in negospodarstvu –, s katerimi imajo višje strokovne šole redne stike in z njimi sodelujejo. Po neuradnih podatkih je stopnja zaposljivosti diplomantov višjih strokovnih šol višja od 90 %, pri čemer gre le za ocene, saj pravih in natančnih informacij ni. Višje strokovne šole sodelujejo v svojih okoljih z delodajalci na različnih področjih: pri izvedbi praktičnega izobraževanja, pri različnih strokovnih projektih, donacijah ipd. Tukaj se kaže največja priložnost za višje strokovne šole in skupnost VSŠ, saj lahko na podlagi svoje prilagodljivosti in relativno kratke dobe praktično usmerjenega izobraževanja zagotavljajo kadre glede na kratkoročne in srednjeročne potrebe delodajalcev. Svojim študentom (rednim in izrednim) s tem zagotavljajo visoko stopnjo zaposljivosti ter ustrezno uporabno znanje.

Študenti so ključ do uresničitve ciljev vseh deležnikov v delovnem okolju. Trendi zunaj Slovenije govorijo občutno v korist višjih strokovnih šol, medtem ko so razmerja med študenti v Sloveniji v tem trenutku v korist univerz. Promocija višjih strokovnih šol, ustrezno sodelovanje z delodajalci in povečana prilagodljivost programov (ob podpori MIZŠ in drugih institucij) bodo podlaga za povečanje zanimanja različnih skupin možnih študentov.

Eden od ključnih deležnikov pri uresničevanju ambicij višjega strokovnega izobraževanja je tudi močna skupnost VSŠ, ki bo sposobna poenotiti in predstaviti interese višjih strokovnih šol ter bo operativno sposobna za izvajanje nalog, ki jih je smiselno izvajati na enem mestu.

Citati in poudarki iz drugih državnih strateških dokumentov in analiz

Višje strokovno izobraževanje je skozi svoje delovno okolje močno vpeto v širšo družbo. Delovanje višjega strokovnega izobraževanja neposredno ali posredno podpira številne usmeritve in cilje, ki si jih je država zastavila v različnih razvojnih dokumentih. Razumevanje možnosti, ki jih ima višje strokovno izobraževanje z vidika podpore širšim družbenim usmeritvam in ciljem ter pri reševanju nekaterih velikih izzivov naše družbe, postavlja nove okvire za vrednotenje vlaganj v višje strokovno izobraževanje. V nadaljevanju so zapisani citati in/ali poudarki, ki ilustrirajo družbene usmeritve, ki jih s svojim delovanjem lahko neposredno podpira tudi višje strokovno izobraževanje.

Slovenska strategija pametne specializacije S4 (potrdila Vlada Republike Slovenije septembra 2015) – citati, poudarki

Slovenska strategija pametne specializacije se implicitno in tudi eksplicitno naslanja na kadrovske zmogljivosti delovne sile v Sloveniji – tako na obstoječe kot na kadrovske zmogljivosti, ki znotraj izobraževalnega sistema šele nastajajo.

V analizi SWOT slovenskega gospodarskega in raziskovalno-razvojnega okolja med drugim navaja naslednje elemente, ki se po svoji vsebini navezujejo tudi na izobraževalni sistem in s tem tudi na višje strokovno izobraževanje:

med slabostmi:

- nizka stopnja internacionalizacije znanosti in visokega šolstva,
- prešibko sodelovanje med a) institucijami znanja in gospodarstvom, b) med podjetji samimi ter c) med institucijami znanja samimi;

med nevarnostmi:

- beg možganov, še posebno mladih, izobraženih, podjetnih in izkušenih, tako v okviru gospodarstva kot institucij znanja, pa tudi javne uprave, ob hkratnem izrazitem staranju prebivalstva;

med priložnostmi:

- kroženje možganov in pritegnitev tujih talentov.

Cilji S4 – kam gremo

Ključna ciljna spremenljivka S4 je dvig dodane vrednosti na zaposlenega, kar bo merjeno na ravni posameznih področij uporabe. Na agregatni ravni se bo uspešnost izvedbe S4 (vse do leta 2023) odražala v:

- povečanem deležu visokotehnološko intenzivnih proizvodov v izvozu → dvig z 22,3 % na povprečno raven EU-15, ki znaša 26,5 %;
- povečanem deležu izvoza storitev z visokim deležem znanja v celotnem izvozu → z 21,4 % na 33 %, kar pomeni prepolovitev zaostanka do povprečja EU;
- dvigu celotne podjetniške aktivnosti s sedanjih 11 % vsaj na raven povprečja EU, to je 12,8 %.

Koncept S4 – kako bomo prišli tja

S4 celovito obravnava širši nabor razvojnih politik, povezanih z inovativnostjo, še posebej pa politiko spodbujanja raziskav in inovacij, industrijsko politiko, spodbujanje podjetništva, pa tudi dele sistema izobraževanja, politike razvoja podeželja, mednarodnih odnosov, izboljšanja zakonodajnega okolja (postopkov izdaje dovoljenj) in podobno. Podpora države prednostnim področjem bo torej finančna, vsaj tako pomemben pa je tudi nefinančni del podpornih storitev države, ki se bo izvajal v tesnem sodelovanju med državo in strateškimi partnerstvi.

S4 – človeški viri

Ključni izzivi, ki jih obravnavajo ukrepi:

- zagotoviti dovolj strokovno usposobljenega kadra, ki zadovolji potrebe gospodarstva,
- prispevati k povečevanju dodane vrednosti s spodbujanjem oblikovanja novih organizacijskih in poslovnih modelov pri delu s človeškimi viri v podjetjih,
- ozaveščanje in povezovanje socialnih partnerjev in drugih deležnikov z namenom prepoznavanja njihove vloge pri podpori tem procesom.

V finančnem obdobju 2007–2013 so že bili razviti oziroma izvedeni nekateri mehanizmi/projekti v tej smeri (na primer kompetenčni centri, štipendijske sheme, mentorske sheme, vseživljenjska karierna orientacija, sofinanciranje projektov socialnih partnerjev in podobno), a so bili preveč nepovezani. Razvojna politika je zato zastavljena v smeri celovitosti in obenem večje osredotočenosti na prednostna področja, tudi z vertikalnim mehanizmom izbora projekta. Prav tako bo z ukrepi bolj kot doslej:

- obravnavano celotno področje razvoja človeških virov in njihovih kompetenc (izobraževanje po celotni vertikali, usposabljanje in specializacija),
- postavljena jasna ločnica med specifičnimi ukrepi v podporo opredeljenim področjem uporabe in horizontalnim ukrepom v izobraževalnem sistemu.

S4 – znanje in kompetence zaposlenih

Ukrep je najprej namenjen krepitvi specifičnega znanja, kompetenc, veščin in graditvi kariere zaposlenih v podjetjih, ki delujejo in se povezujejo v okviru prednostnih področij S4 (še posebej tistim, za katere zaradi narave področja dela ukrep krepitve raziskovalcev ni toliko pomemben), za izboljšanje njihovega konkurenčnega položaja, je pa v določeni, manjši meri odprt tudi za druge perspektivne oblike oziroma področja (na primer kulturni in ustvarjalni sektor, papirništvo, steklarstvo idr.) z možnostjo bolj kakovostnih delovnih mest in višje dodane vrednosti.

S4 – mlada in ustvarjalna Slovenija

Ključ na znanju in inovacijah temelječe družbe in konkurenčnosti gospodarstva so ljudje. Prednostna naloga v naslednjem obdobju je zato spodbujanje ustvarjalnosti, inovativnosti in podjetnosti mladih, razvijanje nadarjenosti in izboljšanje njihovih ključnih kompetenc v vseh fazah izobraževalnega procesa oziroma po njegovi celotni vertikali. Z ukrepi bosta prednostno obravnavana dva elementa, ki sta bila do zdaj deležna premalo pozornosti:

- odkrivanje, spodbujanje in razvoj zmogljivosti mladih in njihovih sposobnosti → od razvoja samega sistema za ugotovitev talentov/nadarjenosti do spodbud za podporo inovativnim projektom, tudi na različnih ravneh izobraževanja, ter

- spodbujanje podjetnosti in ustvarjalnosti mladih po celotni vertikali izobraževalnega procesa
 → pri tem je nujno zagotoviti ne samo pilotne aktivnosti, ampak vgraditev v sistemsko izvajanje aktivnosti, kot so preoblikovanje in dopolnitev študijskih programov z vsebinami in predmeti, ki razvijajo kompetence s področja inovativnosti, ustvarjalnosti in podjetništva, zagotavljanje odprtih učnih okolij, vključevanje gostujočih domačih in tujih strokovnjakov iz prakse v pedagoški proces, pospeševalniki idej ter spodbujanje možnosti preizkušanja in izvedbe konkretnih zamisli.

Medtem ko gre pri ukrepu mlada in ustvarjalna Slovenija za sistemske in dolgoročneje ukrepe znotraj izobraževalnega sistema za pridobivanje ključnih znanj in kompetenc, gre pri znanju in kompetencah zaposlenih za hitro odzivne in ciljno usmerjene ukrepe na področju pridobivanja specifičnih, poklicnih kompetenc, predvsem pa specifičnih veščin, znanja in spretnosti. Ena temeljnih razlik med obema skupinama ukrepov je, da se pri potrebnem spreminjanju izobraževalnega sistema med preostalimi spremembami upoštevajo tudi spremembe na trgu dela, medtem ko gre pri drugih – usposabljanjih in specializiranih izobraževanjih za potrebe delodajalcev – za hitro, neposredno odzivnost in prilagoditve dogajanju na trgu oziroma potrebam trga dela.

Strategija razvoja Slovenije 2030 (Vlada Republike Slovenije, december 2017) – citati, poudarki

Razvojna izhodišča Slovenije:

»Raven izobrazbe prebivalstva se je precej izboljšala, ostajajo pa številna neskladja med ponudbo in povpraševanjem po znanju in spretnostih na trgu dela. V luči demografskih sprememb, ki bodo med drugim zahtevale povečevanje delovne aktivnosti starejših, pa tudi z vidika odzivanja družbe na globalne trende, je treba krepiti učenje za in skozi življenje.«

»Demografska gibanja se tudi različno zrcalijo v prostoru. V bližini mest se število zlasti mlajšega prebivalstva povečuje, zmanjšuje pa v oddaljenih in obmejnih območjih. Ob neustreznem obravnavanju problematike se bo ta trend še nadaljeval, kar bo vplivalo tudi na zmanjševanje delovne sile v odmaknjenih območjih, opuščanje kmetijstva in povečano zaraščanje, vprašanje varnosti, v mestih pa tudi na večje potrebe po stanovanjih in prilagoditvah storitvenih mrež.«

Osrednji cilj Strategije razvoja Slovenije 2030 je zagotoviti kakovostno življenje za vse. Strateške usmeritve države za doseganje kakovostnega življenja so:

- vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba,
- učenje za in skozi vse življenje,
- visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse,
- ohranjeno zdravo naravno okolje,
- visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja.

Sistem višjega strokovnega izobraževanja lahko neposredno ali posredno podpira predvsem dve od naštetih strateških usmeritev:

- učenje za in skozi vse življenje,
- visoko produktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse.

Za uresničevanje teh petih strateških usmeritev za doseg osrednjega cilja strategija poudarja dvanajst razvojnih ciljev strategije, ki so postavljeni na medsebojno povezanih in soodvisnih področjih:

1. zdravo in aktivno življenje,
2. znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo,
3. dostojno življenje za vse,
4. kultura in jezik kot temeljna dejavnika narodne identitete,
5. gospodarska stabilnost,
6. konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor,
7. vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta,
8. nizkoogljično krožno gospodarstvo,
9. trajnostno upravljanje naravnih virov,
10. zaupanja vreden pravni sistem,
11. varna in globalno odgovorna Slovenija,
12. učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve.

Sistem višjega strokovnega izobraževanja lahko neposredno ali posredno aktivno podpira predvsem dva od naštetih ciljev:

1. znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo,
2. vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta.

Strategija dolgožive družbe (Vlada Republike Slovenije, 20. julij 2017) – citati, poudarki

V uvodu k Strategiji dolgožive družbe je kot prvi od štirih stebrov strategije opredeljen »trg dela in izobraževanje (prilagoditve na trgu dela, vključno z izobraževanjem in usposabljanjem, zagotavljanje zadostnega obsega delovne sile z neto priseljevanjem)«.

Usmeritve, ki so najpomembnejše za vlogo višjega strokovnega izobraževanja, se nanašajo na izobraževanje in usposabljanje. Zahteve po daljšem dostopu do izobraževanja in usposabljanja strategija opredeljuje tako:

»Daljša delovna aktivnost in tehnološke spremembe zahtevajo stalno izpopolnjevanje večšin za večjo prilagodljivost posameznika na delovnem mestu in zaposljivost. Delež vključenih v vseživljenjsko učenje v Sloveniji s starostjo upada hitreje kot v drugih državah. Zato je vključenost starejših v vseživljenjsko učenje oziroma usposabljanje pomembno za njihove delovno aktivnost in produktivnost na delovnem mestu ter vključenost v družbo. Za prilagajanje spremembam na delovnih mestih, ki jih povzroča digitalizacija, bo potrebno pridobivanje novih znanj. Raziskava PIAAC je pokazala, da je pri nas uspešnost odraslih pri reševanju težav v tehnološko bogatih okoljih slaba.«

Za preseganje stanja strategija ponuja naslednje usmeritve:

- vzpostavitev sistemskih možnosti za stalno izobraževanje in usposabljanje na delovnem mestu ter možnosti za izobraževanje za spremembo delovne kariere (z jasno določitvijo nalog države, posameznika in delodajalcev),
- prilagoditev izobraževalnega sistema potrebam po stalnem izobraževanju in usposabljanju,
- krepitev (kulture) vseživljenjskega učenja posameznikov v družbi in podjetjih,
- prilagoditev izobraževalnih sistemov za večje spodbujanje ustvarjalnosti in podjetnosti,
- povečanje vključenosti starejših v vseživljenjsko učenje za večjo zaposljivost in omogočanje vseživljenjske kariernе usmeritve v razvoj in spremembo,
- vlaganje v povečanje zaposljivosti nizko izobraženih in starejših s krepitvijo delovanja aktivne politike zaposlovanja,
- prilagajanje izobraževalnih programov spremembam zaradi digitalizacije,
- oblikovanje programov za pripravo na upokojitve, ki spodbujajo vključenost v družbo in aktivnost tudi po upokojitvi.

Tudi pri izvajanju tukaj začrtanih usmeritev ima sistem višjega strokovnega šolstva s svojo prilagodljivostjo in geografsko dostopnostjo lahko pomembno vlogo.

Resolucija o visokem šolstvu – citati

»NPVŠ 2011–2020 se smiselno navezuje na celotno področje terciarnega izobraževanja, ki ga poleg visokošolskih institucij tvorijo tudi višje strokovne šole. Program prav tako vključuje povezovanje z gospodarstvom, znanostjo ter znanstveno in kulturno politiko. V slednjem pogledu je komplementaren s predlagano Raziskovalno in inovacijsko strategijo Slovenije 2011–2020.«

»V kontekstu večje diverzifikacije, fleksibilizacije, deregulacije in povečanja transparentnosti slovenskega visokega šolstva je treba bolje opredeliti binarnost univerzitetnih in strokovnih študijskih programov in visokošolskih institucij. »Teoretsko raziskovalna« in »strokovna« naravnost študija morata biti zaradi boljšega in predvsem kakovostnejšega razvoja vseh potencialov institucij in študentov ločeni, in sicer tako, da ne bo prihajalo do danes zaznanih zaviralnih prepletanj univerzitetnih in strokovnih programov ali posameznih vsebin. Zato se bodo v prihodnje jasneje opredelili pogoji za izvajanje univerzitetnih študijskih programov na eni strani in visokošolskih strokovnih študijskih programov na drugi. Visokošolske institucije morajo zagotavljati vsebinsko, izvedbeno in organizacijsko različnost obeh vrst programov. Tako bo spodbujeno oblikovanje po usmeritvi in izvajanju kakovostnih strokovnih visokošolskih študijskih programov oziroma institucij, ki temeljijo na ugotovljenih potrebah za tovrsten program oziroma institucijo ter na aktivnem sodelovanju gospodarstva in negospodarstva pri načrtovanju in izvedbi tovrstnih študijskih programov. Temeljna presoja za izpolnjevanje pogojev za univerzitetni ali strokovni študijski program se bo usmerila na program, pri čemer bo NAKVIS prevzel bistveno vlogo. Povpraševanje po izobraževanju po končani

prvi študijski stopnji je vse večje, prav tako potreba po kompleksnih družbenih in tehnoloških znanjih. Zato bo študijska struktura oblikovana tako, da bo omogočena tudi strokovna naravnost visokošolskega izobraževanja po prvi študijski stopnji (kot je specializacija, ki bo lahko na ravni druge študijske stopnje ali del te stopnje, odvisno od izvedbe in kompetenc diplomantov tovrstnih programov).«

»Druge visokošolske institucije bodo skladno s svojim poslanstvom nudile najsodobnejše kakovostno znanje in kompetence. Politehniko bodo izvajale strokovne študijske programe, izobraževalni proces bo temeljil predvsem na zagotavljanju strokovnih kompetenc diplomantov ob doseganju zahtevanih učnih izidov, ki bodo izhajali iz nacionalnega ogrodja kvalifikacij, ter na trajnejšem sodelovanju s potencialnimi uporabniki njihovega znanja, zlasti z gospodarstvom, ter na potrebah regije, v kateri delujejo. Način strokovnega poučevanja bo usmerjen v pridobivanje strokovnega znanja in veščin ter v sposobnost uporabe znanja v različnih okoljih, kurikulum pa bo vključeval praktično usposabljanje, ki bo moralo biti vnaprej zagotovljeno.«

»Urejena bo umestitev višjega strokovnega šolstva v terciarno izobraževanje. Odnos med višjim in visokim šolstvom mora biti jasen na vseh področjih: pri statusu institucij, pripravi študijskih programov, akreditaciji institucij in programov, financiranju in prehodu študentov in diplomantov med posameznimi institucijami. Pristojni ministrstvi za visoko šolstvo in višje šolstvo bosta pripravili predlog rešitve za jasnejšo umestitev tovrstnega izobraževanja.«

»Družba znanja in doseganje temeljnih ciljev visokega šolstva potrebuje pestro izobraževalno ponudbo na raznolikih visokošolskih institucijah, a brez razdrobljenosti študijskih in raziskovalnih programov, ki se odraža v njihovem prevelikem številu. Zato bo v sodelovanju z visokošolskimi institucijami in višjimi strokovnimi šolami sistem terciarnega izobraževanja organiziran tako, da se bodo institucije v slovenskem prostoru v prihodnosti med seboj dopolnjevale, poiskale in razvile svoje prednostne plati ter se pri tem povezovale v slovenskem in mednarodnem prostoru. Študijski programi bodo postali različni po vsebini in usmeritvi. Skladnost študijskih programov z nacionalnim ogrodjem kvalifikacij bo zagotavljala doseganje potrebnih visokošolskih standardov, sicer pa bodo visokošolske institucije same in v sodelovanju z družbo pripravljale takšne programe, ki bodo ustrezali potrebam in pričakovanjem prihodnjega razvoja slovenske družbe.«

»Visokošolske institucije bodo nudile tudi druge oblike izobraževanja za vseživljenjsko učenje, ki bodo lahko tudi uvrščeni v nacionalno ogrodje kvalifikacij, ne bodo pa nujno nudili ravni izobrazbe. Posameznike in delodajalce ter druge družbene skupine se mora bolje informirati o pomembnosti različnih fleksibilnih izobraževalnih poti, pridobivanju kvalifikacij na horizontalni ravni, torej ne le o usmerjenosti k višji ravni izobrazbe, temveč k najprimernejši kombinaciji kompetenc in kvalifikacij ter s tem svoje usposobljenosti.«

»Mednarodna usmerjenost bo omogočala tako povezovanje z najbližjimi sosednjimi regijami kot tudi z najboljšimi institucijami z vsega sveta. Še posebej se želi povečati privlačnost slovenskega visokošolskega prostora za študente z Zahodnega Balkana ter Evro-sredozemske regije. Postati se želi primer dobre prakse na področju regijske mobilnosti.«

»Omogočeni bodo pogoji za bogatejšo ponudbo vseživljenjskega učenja na terciarni ravni tudi s posodobitvijo postopkov za akreditacijo študijskih programov za pridobitev izobrazbe in izpopolnjevanje ter s spodbujanjem fleksibilnih učnih poti in javnosti odprtim dostopom do objektivne informacije o ponudnikih visokošolskega izobraževanja v Sloveniji. Pri tem bodo visokošolske institucije in višje strokovne šole spodbujene, da omogočajo fleksibilne učne poti ter priznavajo predhodno pridobljeno znanje in kompetence, ki pa vsekakor morajo ustrezati postavljenim akademskim standardom. Neformalno in priložnostno učenje bo tako pravica posameznika in predmet presoje visokošolskih institucij.«

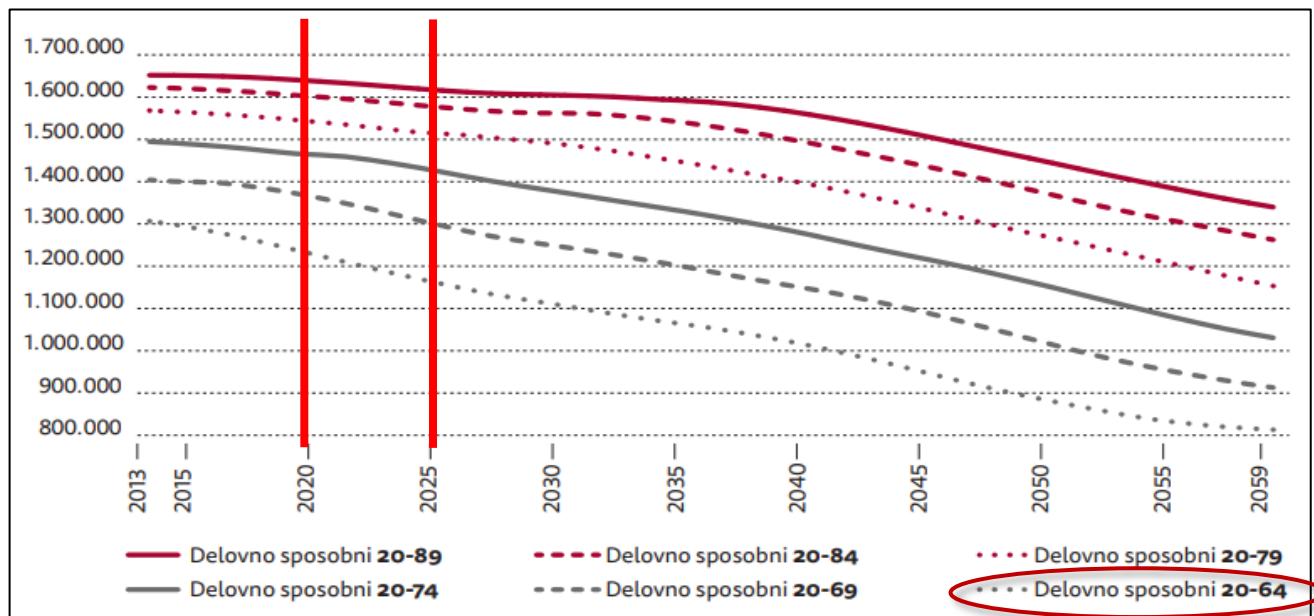
Demografske spremembe ter njihove ekonomske in socialne posledice (UMAR, maj 2016); Ekonomski izzivi 2016, Odzivanje na demografske spremembe (UMAR, junij 2016); Poročilo o razvoju 2018 (UMAR, junij 2018) – citati, poudarki

Demografska gibanja zdaj in v bližnji prihodnosti izrazito negativno vplivajo na tehnološki in gospodarski razvoj.

Po optimističnem scenariju aktiviranja mladih (20–29) in starejših (55–64) ter ob aktiviranju vseh brezposelnih bo brez neto migracijskih prilivov v desetih letih rast razpoložljivih delavcev negativna (slika 4). Ker je uresničitev takega scenarija (tj. polna aktivacija mladih, starih, brezposelnih) malo verjetna, bo do tega prišlo že bistveno prej.

V določenih panogah do tega že prihaja v letih 2018, 2019 – turizem, gostinstvo, informatika, kovinskopredelovalna industrija idr. Nakazuje se pomanjkanje delovne sile (kakršne koli, kaj šele ustrezno usposobljene).

Slika 3 – Gibanje števila delovno sposobnih ob različnih opredelitvah zgornje starostne meje (brez migracij), vir: UMAR, Strategija dolgožive družbe

Ob staranju prebivalstva in pričakovanih povečanih potrebah poslovnega sektorja po terciarno izobraženi delovni sili bo namreč treba zagotoviti dovolj veliko število odraslih z ustrezno terciarno izobrazbo.

Razlike so prisotne tudi na ravni slovenskih statističnih regij. Nekatere regije so/bodo pri tem še v veliko slabšem položaju. Delež terciarno usposobljenih kadrov v regijah, ki ne sodijo v osrednjeslovensko, je bistveno manj ugoden (osrednjeslovenska regija skoraj 40 %, zasavska samo okoli 20 %).

Še vedno je težava v učinkoviti rabi terciarne izobrazbe, kar se kaže v neskladju med znanjem in spretnostmi, saj je terciarno izobraževanje premalo povezano s potrebami poslovnega sektorja. Majhna je tudi učinkovitost študija, saj je kljub visoki vključenosti delež terciarno izobraženih v starostni skupini 20–24 let majhen.

Vpis v terciarno izobraževanje je še vedno premalo usklajen s potrebami poslovnega sektorja. Gre za posledico dejstva, da pri nas ni vzpostavljenega sistema spremljanja zaposljivosti diplomantov in dolgoročnih napovedi potreb trga dela, kar otežuje večje upoštevanje potreb tega sektorja pri načrtovanju vpisa.

Za reševanje oziroma omilitve negativnih demografskih gibanj UMAR navaja naslednje možne ukrepe:

- povečevanje delovne aktivnosti mladih (20–29 let),
- povečevanje delovne aktivnosti starejših (55–65 let),
- pritok delovne sile iz drugih držav.

V vseh treh scenarijih ima višje strokovno izobraževanje lahko pomembno vlogo. Zaradi praktične naravnosti svojih študijskih programov lahko v relativno kratkem času ponudi strokovnjaka, ki je takoj zaposljiv in potrebuje malo uvajanja. Višje strokovno izobraževanje omogoča hitrejši vstop študentov na trg dela.

Ob trendu selitve mladih v večja središča ponuja možnost, da se del mladih, ki končajo srednjo šolo, zadrži v regiji.

Višje strokovno izobraževanje ponuja neposredno podporo regionalnemu gospodarstvu, tako z vidika razpoložljivega znanja kot tudi usposabljanja prihodnje in zdajšnje delovne sile.

Tudi v primeru pritoka delovne sile iz drugih držav je najprimernejši del terciarnega izobraževanja, ki lahko pomeni pomemben element podpore državi pri izvajanju (prihodnje?) imigracijske strategije.

Opredelitev vizije višjega strokovnega šolstva

Vizija

Višje strokovno izobraževanje je prilagodljivi del terciarnega izobraževanja in temelji na praktično usmerjenem študiju. V kratkem času se je sposobno odzvati na potrebe gospodarstva oziroma družbe in se jim prilagoditi.

Študijski programi, ki so kakovostni tako po vsebini kot izvedbi, študentom zagotavljajo ustrezne poklicne in splošne kompetence, ki jih potrebujejo delodajalci in družba, mladim omogočajo lahek prehod iz šole v delo, odraslim pa možnost, da se izpopolnijo ali prekvalificirajo. Tako višje strokovno izobraževanje študentom in udeležencem zagotavlja visoko stopnjo zaposljivosti. Finančno poslovanje višjih strokovnih šol je skrbno načrtovano in dolgoročno stabilno.

Kadar je zaradi praktičnih razlogov primerno, se lahko vizija predstavi tudi v obliki tega krajšega zapisa:

»Višje strokovno izobraževanje je prilagodljivi del terciarnega izobraževanja, praktično usmerjeni študij, ki se je sposoben v kratkem času odzvati na potrebe gospodarstva oziroma družbe. Odlikujejo ga kakovost programov, njihova prilagodljivost potrebam gospodarstva oziroma družbe ter velika zaposljivost diplomantov.«

Vloga višjega strokovnega izobraževanja v družbi

Višje strokovno izobraževanje kot del terciarnega izobraževanja ima pomembno in posebno vlogo v izobraževalnem sistemu in družbi na splošno. Oboje izhaja iz njegove vloge pri zagotavljanju potreb trga dela. Študentu velik obseg praktičnega izobraževanja, ki ga opravi pri delodajalcu, omogoča, da že v času študija spozna delovno okolje in sodobne tehnološke procese, s čimer je olajšan njegov prehod na trg dela. Istočasno delodajalec spoznava in izpopolnjuje svoje prihodnje zaposlene že v času njihovega izobraževanja.

Odprti kurikulum je programska oblika, ki še ni dovolj izkoriščena. Oblikuje ga šola v skladu s potrebami lokalnega gospodarstva. Tako se izobraževalni program lahko hitro prilagodi tako novostim, ki so posledica tehnološkega razvoja, kakor tudi specifičnim potrebam posameznega lokalnega okolja. Posledično se ohranjajo delovna mesta, nastajajo nova, mladi dobivajo možnost zaposlitve v domačem okolju. Vse skupaj prispeva k ohranjanju poseljenosti podeželja in manjših mest ter pomeni podporo hitrejšemu in enakomernejšemu gospodarskemu razvoju.

Strateški cilji

Za uresničitev vizije višjega strokovnega šolstva v obdobju od 2020 do 2030 so ključni naslednji strateški cilji – strateški stebri:

- A. finančno stabilno poslovanje višjih strokovnih šol
- B. vsestranska kakovost višjega strokovnega izobraževanja
- C. prilagajanje potrebam gospodarstva oziroma družbe
- D. velika zaposljivost diplomantov višjih strokovnih šol

Strateški ukrepi in njihova medsebojna interakcija

Doseganje zastavljenih ciljev podpirajo strateški ukrepi, za katere se predvideva, da bodo operacionalizirani v obdobju veljavnosti strategije. Predvideni so ukrepi na naslednjih področjih:

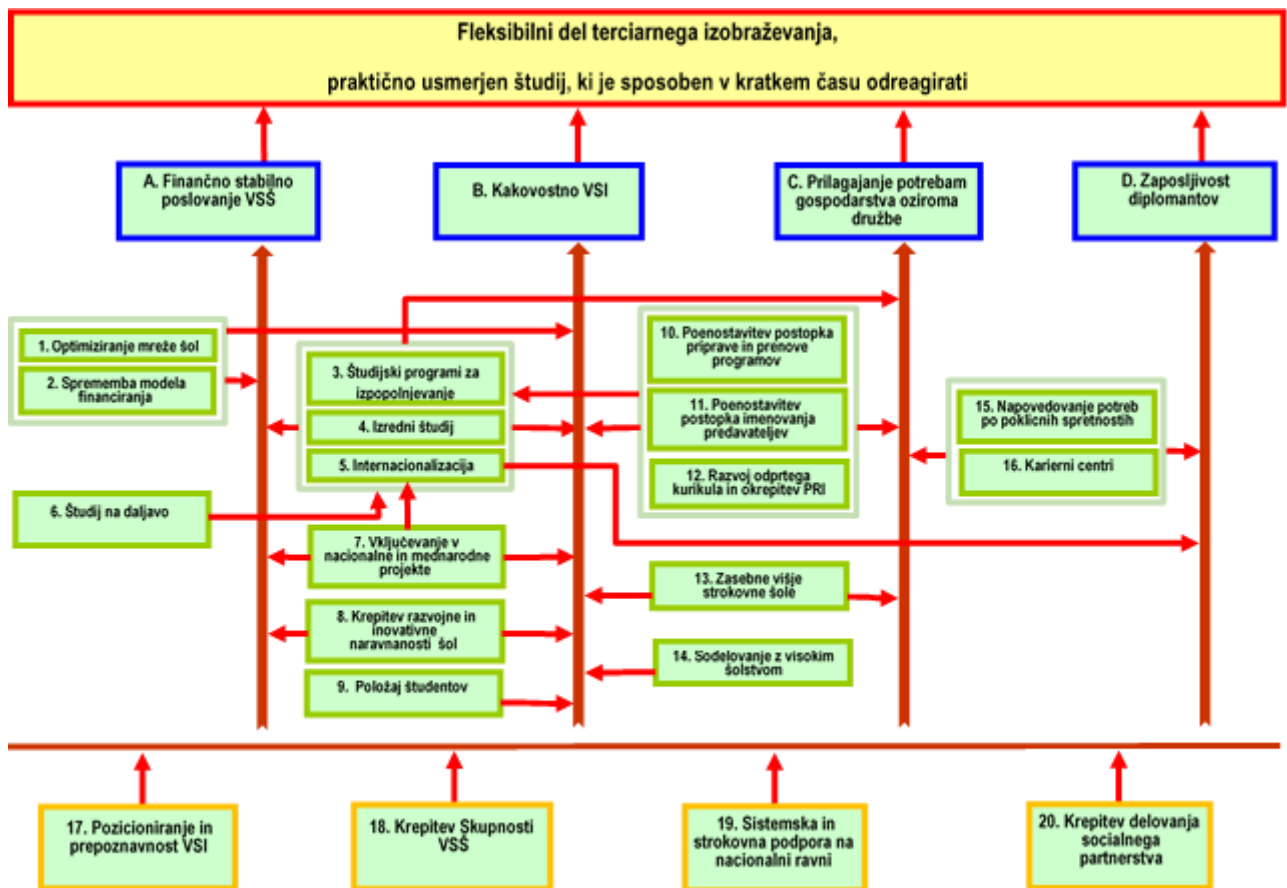
1. optimiziranje mreže šol,
2. sprememba modela financiranja,
3. študijski programi za izpopolnjevanje,
4. izredni študij,
5. internacionalizacija,
6. študij na daljavo,
7. vključevanje v državne in mednarodne projekte,
8. krepitev razvojne in inovativne naravnosti šol,
9. položaj študentov v višjem strokovnem izobraževanju,
10. poenostavitev postopkov priprave in prenove programov,
11. poenostavitev postopkov imenovanja predavateljev,
12. razvoj odprtega kurikula in krepitev praktičnega izobraževanja,
13. zasebne višje strokovne šole,
14. sodelovanje z visokim šolstvom,
15. napovedovanje potreb po poklicnih spretnostih,
16. karierni centri.

Uspešna izvedba naštetih ukrepov temelji na izpolnitvi štirih predpogojev:

1. umestitev in prepoznavnost višjega strokovnega izobraževanja,
2. krepitev skupnosti višjih strokovnih šol,
3. sistemska in strokovna podpora višjim strokovnim šolam na državni ravni,
4. krepitev delovanja socialnega partnerstva.

Ukrepi so med seboj prepleteni in podpirajo tako drug drugega kot tudi enega ali več strateških ciljev. Najbolj poudarjeni medsebojni vplivi so v obliki strateškega zemljevida shematsko prikazani na sliki 5. Poleg prikazanih povezav lahko obstajajo še druge. Lahko bi rekli, da v večji ali manjši meri vsak ukrep vpliva na vse druge.

Poudarjeni predpogoji bodo zagotovili ustrezno raven operativne sposobnosti, ki je potrebna za učinkovito izvajanje strategije.

Slika 1 – Strateški zemljevid

Vizijo višjega strokovnega izobraževanja podpirajo štirje strateški cilji – strateški stebri. Da bi višje strokovno izobraževanje lahko uspešno opravljalo svojo vlogo kot prilagodljivi del terciarnega izobraževanja in ostalo praktično usmerjeno, s sposobnostjo v kratkem času se odzvati na potrebe gospodarstva in družbe, je treba zagotoviti ustrezne razmere za finančno stabilno poslovanje višjih strokovnih šol, zagotoviti je treba kakovostno izvajanje izobraževalnih programov, razviti mehanizme za prilagajanje potrebam gospodarstva in družbe ter ob vsem tem dosegati in ohranjati veliko zaposljivost diplomantov.

Optimiziranje mreže šol (1) in sprememba modela financiranja (2) morata zagotoviti temelje za finančno stabilno poslovanje šol (A). Pri tem je treba postaviti in uveljaviti merila za celovito presojanje višjih šol. Oba ukrepa pomembno prispevata h kakovosti višjega strokovnega izobraževanja (B).

Ureditev, nadgraditev, izvajanje študijskih programov za izpopolnjevanje (3), izrednega študija (4) in internacionalizacije (4) neposredno prispevajo k izboljševanju finančnega poslovanja šol (A), h kakovosti višjega strokovnega izobraževanja (B) in hitremu prilagajanju potrebam gospodarstva in družbe (C).

Študij na daljavo (6) je pri izvajanju študijskih programov lahko dodatna podpora. Njegov pomen se bo z digitalizacijo še povečeval, zato je treba prilagoditi tako regulativni okvir kot vsebine, usposabljati strokovne delavce ter spodbuditi razvoj (skupne) tehnološke osnove.

Vključevanje v državne in mednarodne projekte (7) neposredno podpira internacionalizacijo (6), hkrati pa ima pozitiven vpliv na finančno sliko (A) in na kakovost višjega strokovnega izobraževanja (B). Krepitev razvojne in inovativne naravnosti šol (8) ima dva vidika. Prvi je usmerjen navznoter v razvoj in prenovo delovanja šol in programov, vključujoč stalno strokovno izpopolnjevanje strokovnih delavcev višjega strokovnega izobraževanja. Drugi je usmerjen v okolje in sodelovanje z gospodarstvom. Oba vidika podpirata kakovost (B) in finančno uspešnost (A).

Izenačitev položaja študentov višjih strokovnih šol (9) pomeni njihovo izenačitev z drugimi študenti terciarnega izobraževanja.

Poenostavitev postopkov priprave in prenove programov (10), poenostavitev postopkov imenovanja predavateljev (11) ter razvoj odprtega kurikula in okrepitev praktičnega izobraževanja (12) je treba uravnotežiti z vidika zagotavljanja kakovosti višjega strokovnega izobraževanja (B) in prilagodljivosti spreminjajočim se potrebam gospodarstva in družbe (C).

Zasebne višje strokovne šole (13) so del višjega strokovnega izobraževanja od začetka njegovega delovanja. Z razvojem in izvajanjem študijskih programov prispevajo h kakovosti višjega strokovnega izobraževanja (B) in sledijo potrebam trga dela (C).

Višje strokovno izobraževanje je del terciarnega izobraževanja, zato je smiselno sodelovanje s področjem visokega izobraževanja (14), predvsem z vidika prehodnosti z višjih strokovnih šol na visoke šole.

Napovedovanje potreb po poklicnih spretnostih (15) in nadgradnja delovanja kariernih centrov (16) sta ključna ukrepa za uspešno prilagajanje potrebam gospodarstva (C) ter za zagotavljanje velike zaposljivosti diplomantov (D).

Uresničitev načrtanih ukrepov ni samoumevna. Potreben je preboj glede umestitve in prepoznavnosti višjega strokovnega izobraževanja (17) v družbi, pri delodajalcih, med mladimi in starši. Višje strokovno izobraževanje je marsikje premalo vidno, prepoznano in razumljeno. Potrebna je krepitev skupnosti višjih strokovnih šol (18), da bo poleg osnovnih zakonskih nalog sposobna spodbujati in izvajati aktivnosti, izvirajoč iz načrtovanih ukrepov, zlasti tistih, za izvedbo katerih je potrebno usklajeno delovanje šol. Predpogoj za to sta stalna sistemska in strokovna podpora Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, strokovnih zavodov s področja izobraževanja (ACS, CPI, ZRSŠ) (19) ter aktivno socialno partnerstvo (20). Uspešna izvedba načrtane strategije zahteva krepitev delovanja socialnega partnerstva, po potrebi pa tudi preureditev ali nadgradnjo mehanizmov, skozi katere je to operacionalizirano.

Strateški ukrepi

V okviru priprave strategije višjega strokovnega izobraževanja so bile za vse opredeljene strateške ukrepe oblikovane začetne definicije. Začetne definicije vsebujejo poleg naslova projekta še splošno opredeljen namen in predvidene projektne aktivnosti. Nadaljnja opredelitev in upravljanje projektov je naloga MIZŠ, ki bo glede na spreminjanje okoliščin, pobude deležnikov in razpoložljive vire določalo prednostne naloge ter po potrebi preoblikovalo projekte.

Ukrep:	Optimiziranje mreže šol
Namen:	Doseči pozitivno poslovanje višjih strokovnih šol in zadostno število študentov v posameznih programih in šolah.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izdelati merila in normative za velikosti šol oziroma vpisanega števila študentov v program. ▪ Razmeščati programe višjih strokovnih šol glede na potrebe gospodarstva in družbe. ▪ Vzpostaviti kazalnike za celovito presojo višjih strokovnih šol, na primer: <ul style="list-style-type: none"> – kakovost izvajanja študijskih programov, – finančna vzdržnost, – racionalna poraba sredstev, – vpetost v lokalno gospodarstvo in lokalno okolje, – prehodnost študentov, – zaposljivost diplomantov, – upoštevanje posebnosti posameznih programov oziroma šol pri vrednotenju. ▪ Vzpostaviti mehanizme za združevanje in ukinitvev šol. ▪ Ohraniti in nadgrajevati vključenost višjih strokovnih šol v šolske centre poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Preglednica 1 – Začetna definicija ukrepa »optimiziranje mreže šol«

Ukrep:	Sprememba modela financiranja
Namen:	Zagotoviti finančno stabilno poslovanje višjih strokovnih šol.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Povečati proračunska sredstva za financiranje višjega strokovnega izobraževanja. ▪ Pripraviti spremembe normativov in meril za financiranje, ki okvirno upoštevajo: kakovost, karijerne centre, digitalizacijo in posodobitev opreme, posebnosti programov.

Preglednica 2 – Začetna definicija ukrepa »sprememba modela financiranja«

Ukrep:	Študijski programi za izpopolnjevanje
Namen:	Spodbuditi pripravo in izvajanje programov za izpopolnjevanje kot programov nadaljnega poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja za potrebe trga dela.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analizirati in po potrebi spremeniti ter dopolniti izhodišča za pripravo študijskih programov za izpopolnjevanje. ▪ Poenostaviti postopke sprejemanja študijskih programov za izpopolnjevanje. ▪ Analizirati uporabo poklicnih standardov v postopkih priprave programov izpopolnjevanja.

Preglednica 3 – Začetna definicija ukrepa »študijski programi za izpopolnjevanje«

Ukrep:	Izredni študij
Namen:	Odpraviti neskladja pri izvajanju izrednega študija.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Urediti prilagoditve pri izvedbi izrednega študija v izrednem študiju. ▪ Analizirati in morebiti spremeniti status študenta, vpisanega v izredni študij. ▪ Uskladiti priznavanje praktičnega izobraževanja izrednim študentom. ▪ Izenačiti pogoje za izvajanje izrednega študija v javnih in zasebnih šolah (soglasje ministra).

Preglednica 4 – Začetna definicija ukrepa »izredni študij«

Ukrep:	Internacionalizacija
Namen:	Z vzpostavitvijo ustreznih razmer za večjo mobilnost doseči privlačno višje strokovno izobraževanje, odprto v mednarodno okolje.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analizirati vključevanje tujih študentov v višje strokovno izobraževanje. ▪ Spodbujati mobilnost predavateljev in študentov višjih strokovnih šol. ▪ Spodbujati vključevanje v mednarodne projekte in izmenjavo primerov dobre prakse v mednarodnem okolju. ▪ Izkoristiti možnost skupnih študijskih programov s šolami v tujini. ▪ Izboljšati strokovno podporo centra ENIC-NARIC v postopkih priznavanja predhodno pridobljene izobrazbe.

Preglednica 5 – Začetna definicija ukrepa »internacionalizacija«

Ukrep:	Študij na daljavo
Namen:	Opredeliti izvajanje študija na daljavo.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Spremeniti in dopolniti pravne akte, ki urejajo študij na daljavo. ▪ Omogočiti priznavanje praktičnega izobraževanja študentom na daljavo. ▪ Pripraviti standarde za izvajanje študija na daljavo.

Preglednica 6 – Začetna definicija ukrepa »študij na daljavo«

Ukrep:	Vključevanje v državne in mednarodne projekte
Namen:	Izboljšati možnosti višjih strokovnih šol za vključevanje v državne in mednarodne projekte.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vključiti višje strokovne šole in reprezentativna združenja kot možne upravičence v čim več razpisov. ▪ Načrtovati potrebe na višjih strokovnih šolah in jih vključevati pri pripravi razpisov.

Preglednica 7 – Začetna definicija ukrepa »vključevanje v državne in mednarodne projekte«

Ukrep:	Krepitev razvojne in inovativne naravnosti šol
Namen:	Določiti nove razvojne naloge in urediti podporni sistem za izvajanje razvojnih nalog v višjem strokovnem izobraževanju.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Določiti nove razvojne naloge na področju novih učnih metod, digitalizacije, novih študijskih programov, neformalnih programov ipd. ▪ Zagotavljati podporo za izvajanje razvojnih nalog v višjem strokovnem izobraževanju. ▪ Zagotavljati stalno strokovno izpopolnjevanje strokovnih delavcev višjega strokovnega izobraževanja in drugih zaposlenih. ▪ Krepitev možnosti enake dostopnosti izobraževanja predvsem z vidika prikrajšanih skupin in uravnovešenosti po spolu. ▪ Okrepiti priznavanje predhodnega izobraževanja. ▪ Oblikovati pogoje za vzpostavitev individualnih učnih poti. ▪ Zagotoviti ustrezno vključenost splošnih in poklicnih kompetenc v študijske programe in neformalne programe.

Preglednica 8 – Začetna definicija ukrepa »krepitev razvojne in inovativne naravnosti šol«

Ukrep:	Položaj študentov v višjem strokovnem izobraževanju
Namen:	Izenačiti položaj in pravice študentov višjega strokovnega izobraževanja s položajem in pravicami drugih študentov.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izenačiti pravice iz statusa študenta (prebivanje študentov v študentskih domovih oziroma možnost pridobitve subvencije za prebivanje, podaljšanje statusa diplomantu do konca študijskega leta). ▪ Proučiti možnosti za vzpostavitev interdisciplinarnega študija.

Preglednica 9 – Začetna definicija ukrepa »položaj študentov v višjem strokovnem izobraževanju«

Ukrep:	Poenostavitev postopka priprave in prenove programov
Namen:	Skrajšati postopke priprave in sprejemanja študijskih programov.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Skrajšati postopek priprave in sprejemanja poklicnega standarda. ▪ Analizirati uporabo poklicnih standardov pri pripravi sorodnih študijskih programov. ▪ Okrepiti sodelovanje socialnih partnerjev in CPI pri postopkih priprave in prenove programov. ▪ Proučiti možnosti poenostavljenega postopka sprejemanja programov v primeru redakcijskih ali manjših popravkov.

Preglednica 10 – Začetna definicija ukrepa »poenostavitev postopka priprave in prenove programov«

Ukrep:	Poenostavitev postopka imenovanja predavateljev
Namen:	Poenostaviti in skrajšati postopek imenovanja predavateljev.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pospešiti, digitalizirati in poenostaviti postopek imenovanja predavateljev. ▪ Prenoviti in uskladiti merila za imenovanje predavateljev. ▪ Prenesti postopek ponovnega imenovanja predavateljev na višje strokovne šole. ▪ Spremeniti postopek predlaganja članov akreditacijske komisije.

Preglednica 11 – Začetna definicija ukrepa »poenostavitev postopka imenovanja predavateljev«

Ukrep:	Razvoj odprtega kurikula in okrepitev praktičnega izobraževanja
Namen:	Okrepiti sodelovanje z delodajalci pri pripravi odprtega kurikula. Zagotoviti podporo mentorstvu v podjetjih za kakovostno izvajanje praktičnega izobraževanja.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Raziskati dobre prakse glede uporabe odprtega kurikula in predlagati izboljšave. ▪ Digitalizirati vodenje in spremljanje praktičnega izobraževanja. ▪ Okrepiti socialno partnerstvo. ▪ Sofinancirati usposabljanje mentorjev v podjetjih. ▪ Prizadevati si za zagotovitev sofinanciranja izvajanja praktičnega izobraževanja. ▪ Spodbujati sodelovanje predavateljev s podjetji pri skupnih projektih.

Preglednica 12 – Začetna definicija ukrepa »razvoj odprtega kurikula in okrepitev praktičnega izobraževanja«

Ukrep:	Zasebne višje strokovne šole
Namen:	Ohranitev zasebnih višjih strokovnih šol kot dodatnih ponudnikov višješolskih študijskih programov.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ohranitev pestrosti višješolskega prostora z ohranjanjem delovanja zasebnih višjih strokovnih šol. ▪ Izdelati merila za podeljevanje in odvzem koncesij zasebnim šolam.

Preglednica 13 – Začetna definicija ukrepa »zasebne višje strokovne šole«

Ukrep:	Sodelovanje z visokim šolstvom
Namen:	Zagotoviti lažji prehod diplomantov višjih strokovnih šol na visokošolski študij.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vzpostaviti sistem sodelovanja med resorji ministrstva. ▪ Priprava in analiza podatkov o prehodnosti na VSI (pomembne so vsebine, ki stojijo za kreditno točko). ▪ Podpreti mednarodno sodelovanje višjih strokovnih šol in reprezentativnih združenj.

Preglednica 14 – Začetna definicija ukrepa »sodelovanje z visokim šolstvom«

Ukrep:	Napovedovanje potreb po poklicnih spretnostih
Namen:	Pridobitev podatkov o kadrovskih potrebah delodajalcev.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vzpostavitev sistema za pridobivanje podatkov. ▪ Pilotski projekti s partnerji in prenos dobrih praks. ▪ Zagotovitev virov (kadrovske, drugi pogoji). ▪ Razvoj novih programov za poklice prihodnosti.

Preglednica 15 – Začetna definicija ukrepa »napovedovanje potreb po poklicnih spretnostih«

Ukrep:	Karierni centri
Namen:	Vzpostaviti ustrezne razmere za delovanje kariernih centrov za lažji prehod diplomantov na trg dela in ozaveščanje o pomenu vključevanja v vseživljenjsko izobraževanje.
Idejna zasnova nalog in	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analizirati možnosti za vzpostavitev in delovanje kariernih centrov.

aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izdelati standarde za spremljanje zaposljivosti. ▪ Vzpostaviti sistem spremljanja zaposljivosti diplomantov VIS. ▪ Digitalizirati spremljanje zaposlenosti in zaposljivosti diplomantov. ▪ Zagotoviti financiranje kariernih centrov na šolah za svetovanje študentom. ▪ Vzpostaviti delovanje klubov diplomantov.
-------------	--

Preglednica 16 – Začetna definicija ukrepa »karierni centri«

Predpogoj:	Umestitev in prepoznavnost višjega strokovnega izobraževanja
Namen:	Doseči večjo prepoznavnost in utrditev vloge višjega strokovnega izobraževanja v družbi, še posebej med prihodnjimi študenti in v podjetjih.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Okrepitev povezovanja med ustreznimi deležniki (ministrstva, delodajalci, delodajalska združenja, sindikati, mednarodne organizacije). ▪ Okrepiti promocijske aktivnosti na ravni šol in na državni ravni ter zagotoviti finančna sredstva.

Preglednica 17 – Začetna definicija ukrepa »umestitev in prepoznavnost višjega strokovnega izobraževanja«

Predpogoj:	Krepitev vloge skupnosti višjih strokovnih šol
Namen:	Zagotoviti izvajanje vseh predpisanih in načrtovanih nalog skupnosti višjih strokovnih šol.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zagotoviti stabilno in ustrezno financiranje. ▪ Pregled in prevetritev nalog ter pristojnosti. ▪ Zagotoviti podporo pri izvajanju projektov.

Preglednica 18 – Začetna definicija ukrepa »krepitev vloge skupnosti višjih strokovnih šol«

Predpogoj:	Sistemska in strokovna podpora višjim strokovnim šolam na državni ravni
Namen:	Zagotavljati delovanja višjega strokovnega izobraževanja skozi aktivno vlogo pristojnih državnih organov in zavodov.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Usklajevati ključne strateške ukrepe razvoja višjega strokovnega izobraževanja. ▪ Okrepiti operativno sposobnost.

Preglednica 19 – Začetna definicija ukrepa »sistemska in strokovna podpora višjim strokovnim šolam na državni ravni«

Predpogoj:	Krepitev delovanja socialnega partnerstva
Namen:	Povečati aktivnost socialnih partnerjev v procesih, ki se navezujejo na višje strokovno izobraževanje.
Idejna zasnova nalog in aktivnosti:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aktivnosti v zvezi z opredelitvijo poklicnih standardov, oblikovanjem izobraževalnih programov, zagotavljanjem ustreznih razmer za praktično izobraževanje ter zaznavanjem potreb delodajalcev.

Preglednica 20 – Začetna definicija ukrepa »krepitev delovanja socialnega partnerstva«

Referenčni dokumenti

- Strategija razvoja Slovenije 2030 (Vlada Republike Slovenije jo je sprejela na svoji 159. redni seji 7. decembra 2017)
- Slovenska strategija pametne specializacije, september 2015
- Poročilo o razvoju 2018, UMAR, junij 2018
- Strategija dolgožive družbe, UMAR, september 2017
- Demografske spremembe ter njihove ekonomske in socialne posledice, Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, maj 2016
- Ekonomski izzivi 2016 – poglavje II: Odzivanje na demografske spremembe, Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, junij 2016
- Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020 (ReNPVŠ11-20) – sprejel Državni zbor na seji 24. maja 2011

Pomen kratic in krajšav

ACS – Andragoški center Republike Slovenije

CMEPIUS – Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja

CPI – Center za poklicno izobraževanje Republike Slovenije

ECTS – European Credit Transfer and Accumulation System (KT – kreditne točke)

EOVK – evropsko ogrodje visokošolskih kvalifikacij

EU – Evropska unija

MIZŠ – Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

NAKVIS – Nacionalna agencija Republike Slovenije za kakovost v visokem šolstvu

OECD – Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj

PIAAC – Programme for the International Assessment of Adult Competencies

PRI – praktično izobraževanje

S4 – Slovenska strategija pametne specializacije

Skupnost VSŠ – Skupnost višjih strokovnih šol Republike Slovenije

SSPSI – Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje

SVŠ – Svet Republike Slovenije za visoko šolstvo

SWOT – analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

UMAR – Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj

VSI – višje strokovno izobraževanje

VSŠ – višje strokovne šole

ZRSŠ – Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Prilogi:

- Priloga 1: Ključni cilji, ukrepi in kazalniki Strategije višjega strokovnega izobraževanja v Republiki Sloveniji za obdobje 2020–2030
- Priloga 2: Analiza stanja na področju višjega strokovnega izobraževanja